

انگلیس؛ حامی مشروطه یا رقیب روسیه؟

۲۱ شهریور ۱۴۰۳ ساعت ۱۳:۴۳

انگلیسی‌ها از مشروطه ایران حمایت نکردند، آن‌ها می‌خواستند از قدرت شاهی که مورد حمایت روسیه بود کاسته شود

معمولاً از انگلیس به عنوان یکی از حامیان مشروطه یاد می‌شود. گفته شده است این کشور حامی مشروطه ایران بود؛ زیرا مشروطیت با نظام سیاسی این کشور مطابقت داشت. اما این موضوع را می‌توان از زاویه دیگری نیز مشاهده کرد و آن اینکه انگلیس در رقابت با روسیه و در جهت منافع خود، به حمایت از مشروطه پرداخت.

«انگلیسی‌ها از مشروطه ایران حمایت نکردند، آن‌ها می‌خواستند از قدرت شاهی که مورد حمایت روسیه بود کاسته شود، اما در مقابل، خودخواهان مسلط کردن برخی خوانین بختیاری و وابستگان خویش بر مقدرات امور ایران بودند؛ کسانی که از عهد ناصری در پیوندی ناگسستنی با منافع انگلستان قرار داشتند. برخی از این خوانین به‌واقع حامیان منافع انگلستان در جنوب ایران بودند و بیشتر به مصالح آن کشور می‌اندیشیدند و ابداً مفهومی به نام مصلحت ملی ایران برایشان شناخته شده نبود. اینان پاسداران منافع نفتی بریتانیا در خوزستان بودند، می‌دانیم که حتی بخشی از سهام شرکت نفت انگلیس و ایران به آنان تعلق داشت. سه درصد از عواید شرکت نفت به آنان داده می‌شد و جالب اینکه این سه درصد از عواید و سهم دولت ایران کسر می‌گردید. مهم‌تر اینکه دولت ایران کوچکترین اطلاعی از این قرار و مدارها نداشت و در جهل و گمراهی مطلق به سر می‌برد. این علاوه بر توافقی بود که به سال ۱۹۰۹ بین برخی خوانین بختیاری و انگلیسی‌ها منعقد شده بود و طبق آن به ازای اجازه حق عبور خطوط نفتی از منطقه بختیاری و تأمین امنیت حوزه‌های نفتی، سالی ۶۵۰ لیبره به آنان پرداخت و وامی به مبلغ ۱۰/۰۰۰ لیبره نیز در اختیار آنان گذاشته می‌شد.»

منبع: حسین آبادیان، ایران از سقوط مشروطه تا کودتای سوم اسفند، تهران، موسسه مطالعات و پژوهش‌های سیاسی، ۱۳۸۵، ص